

Natuur mei de Mienskip 2025 – 2027

In 2022 werd de pilotperiode van Natuer mei de Mienskip (NmdM) afgesloten en nam Provinciale Staten het besluit dat NmdM tot en met 2027 als bijzondere gebiedscommissie doorgaat voor de realisatie van de NNN-gebieden, buiten de vier al lopende gebiedsprocessen. In het voorjaar van 2023 kreeg de organisatie van Natuer mei de Mienskip stap voor stap vorm.

We zijn gestart met de verkenning van de gebieden van het NNN in Fryslân. Nu, twee jaar later, in het voorjaar van 2025, ronden we deze verkenningsfase af en schakelen we door naar een volgende fase. In deze brochure kijken we terug op de afgelopen twee jaar, delen we de bevindingen van de verkenning en kijken we vooruit.

Terwijl we dit schrijven, zijn we druk bezig met de precieze invulling van ons plan voor het vervolg. Werk in uitvoering dus, dat we de komende twee jaar ook regelmatig zullen aanpassen aan nieuwe ontwikkelingen en bevindingen.

/ Stuurgroep Natuer mei de Mienskip

1. Wat is Natuer mei de Mienskip?

Natuer mei de Mienskip (NmdM) is een samenwerking tussen elf organisaties. We zoeken met grondeigenaren naar manieren om het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in Fryslân af te ronden.

Onze opdracht

Kort samengevat is de opdracht voor Natuer mei de Mienskip: functie wijzigen van 500 hectare en inrichten van 1.000 hectare binnen het NNN in een periode tot en met 2027. Wij doen dit binnen de totale opgave van 750 hectare functiewijziging en 2000 hectare inrichting van de provincie Fryslân tot en met 2027.

Het NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur – die veel groter was dan de huidige opgave – is een Nederlands netwerk van bestaande en nog aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet als hoofdstructuur natuurgebieden beter met elkaar verbinden. De provincies zijn verantwoordelijk voor het NNN op het land.

De elf organisaties

Natuer mei de Mienskip bestaat uit BoerenNatuur Fryslân, Collectief Particuliere Natuurbeheerders, Feriening Biologyske Boeren Fryslân, Friese Milieufederatie, Het Friesch Grondbezit, It Fryske Gea, LTO Noord, Natuurmonumenten, provincie Fryslân, Staatsbosbeheer en Wetterskip Fryslân.

De samenwerkende partners van NmdM zijn gestart door gebruik te maken van het uitdaagrecht, oftewel het recht om taken van de overheid over te nemen als je zelf denkt het slimmer, beter, goedkoper of anders te kunnen doen. Gedurende de start bleek dat het een meerwaarde had om dit samen met de provincie Fryslân te doen. Omdat ook de provincie Fryslân is aangesloten bij NmdM geldt onze aanpak inmiddels als een 'uitdaagrecht in partnerschap'.

De meerwaarde van de samenwerking van NmdM

- Brede kennis en een breed netwerk van alle 11 partijen
- Vergroting van draagvlak
- Bundeling van expertise en middelen
- Innovatie en creativiteit
- Efficiënte uitvoering
- Mienskip centraal

Onze missie (versie 2025)

We staan voor een biodivers en groen Fryslân waar het voor iedereen goed wonen, leven en werken is. Natuur is niet aan grenzen gebonden. We zijn een samenwerking van boeren, burgers, natuur- en milieuorganisaties en (semi) overheden en we geloven dat we de natuur in Fryslân het beste kunnen beschermen als we elkaars kennis en kunde optimaal benutten. Samen met grondeigenaren en pachters richten we ons op het afronden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in Fryslân.

2. Activiteiten en resultaten van 2023 en 2024

In 2023 en 2024 hebben we het volgende gedaan:

- A. Inrichten werkorganisatie
- B. Verkenning
- C. Netwerk bouwen en kennis delen
- D. Werkwijze optimaliseren
- E. Aanvullende financiering generen

A. Inrichten werkorganisatie

In 2023 is een werkorganisatie opgericht en zijn er medewerkers aangenomen. Provinciale Staten heeft met het besluit van november 2022 voor de periode van 2023 tot en met 2027 13 fte aan capaciteit voor NmdM beschikbaar gesteld. De organisatie bestaat uit medewerkers van de provincie, maatschappelijke organisaties en diverse adviseurs met expertise op het gebied van natuur, landbouw, communicatie en fondsen.

B. Verkenning

In maart 2023 startten de verkenners met een bureauverkenning. Hieruit ontstond een lijst van grondeigenaren per gebied. Waar mogelijk achterhaalden de verkenners of de grondeigenaren in het verleden al waren benaderd. Ook keken ze welke gebiedsprocessen er al speelden en of NmdM daar op aan kon sluiten. De inzet van de verkenning was dat alle grondeigenaren werden benaderd en te onderzoeken of zij mee wilden werken aan natuurontwikkeling.

In de voorverkenning bleek dat soms een perceel in de database van de provincie stond aangemerkt als 'niet ingericht', terwijl het wel ingericht bleek te zijn. Er werd besloten om met de 'stofkam' door de complete opgave in Fryslân te gaan en alles te controleren. Hiermee hebben we een goede analyse van de stand van zaken kunnen maken en in beeld gebracht waar onze opgave ligt.

Loket Tsjoch Op!

Het loket Tsjoch Op! is in de pilotfase gestart en heeft als doel om initiatieven 'van onderop', die bijdragen aan de realisatie van het NNN, te ondersteunen. In het voorjaar van 2025 wordt een vervolg aan Tsjoch Op! gegeven.

De resultaten van de verkenning

- Circa 180 grondeigenaren worden benaderd.
- Circa 75% van de verkenningsopgave is opgeleverd. De resterende verkenning wordt in het voorjaar van 2025 afgerond.
- Per 1 januari 2025 is ongeveer 70 hectare van functie gewijzigd en 290 hectare ingericht.

C. Netwerk bouwen en kennis delen

In 2023 en 2024 kreeg de samenwerking tussen de elf partijen meer vorm. Er werden diverse interne en externe kennissessies georganiseerd. Daarnaast werd in 2023 een grotere themabijeenkomst georganiseerd over verdienmodellen voor natuurbeheer voor agrarisch ondernemers.

D. Werkwijze optimaliseren

De afgelopen twee jaar is bekeken hoe we onze werkwijzen kunnen optimaliseren. Dat hebben we onder andere gedaan door meer gebruik te maken van elkaars expertise en netwerk. Daarnaast maakte de provincie in opdracht van NmdM een grondstrategieplan (GSP), dat door Gedeputeerde Staten op 23 april 2024 officieel is vastgesteld. Voor een groot deel van het NNN was namelijk geen actueel Aankoopstrategieplan beschikbaar. Het GSP beschrijft de kaders en spelregels waarbinnen de dienst moet werken. Hiermee kan de provincie voor Natuur mei de Mienskip sneller grond aankopen of ruilen binnen het NNN en zo inspelen op kansen.

E. Aanvullende financiering genereren

Vanuit NmdM is door de, voor NmdM aangestelde fondsenwerver gezocht naar nieuwe fondsen en is naar mogelijkheden van financiering gekeken. Additionele budgetten voor de realisatie van natuur hebben geleid tot een besparing op het Natuurpact.

4. De bevindingen uit de verkenning

In totaal werden tijdens de verkenning in 2024 circa 75 % van de 180 grondeigenaren benaderd. Uit de verkenning en interactie met de grondeigenaren kwam een aantal zaken naar voren die hier kort worden omschreven.

Grondhonger

Een agrarisch ondernemer heeft meestal geen behoefte om land te verkopen, omdat de grond nodig is voor de bedrijfsvoering. Door de afbouw van de derogatie, waardoor grond hard nodig is voor de mestplaatsing, zijn agrariërs extra terughoudend in het verkopen van grond. Er is, zowel bij boeren als andere partijen, sprake van grondhonger, wat de prijzen opdrijft.

Subsidies voor natuurbeheer en afwaardering van grond

Het realiseren van natuur op de NNN-gronden is op dit moment geen aantrekkelijk verdienmodel voor de agrarisch ondernemer. De afwaardering van landbouwgrond naar grond met natuurbestemming is lager dan voorheen. Hierdoor is de bereidheid om deel te nemen aan natuurontwikkeling afgenomen.

5. De plannen voor vervolg

Op basis van de verkenning hebben we een voorstel voor de aanpak voor de komende twee jaar. Deze omschrijven we hieronder in het kort.

Kiezen voor grotere geografische gebieden

De clusters die verkend zijn omvatten vaak relatief kleine oppervlakken van nog om te vormen en/of in te richten gronden. Ons voorstel is om met grotere geografische gebieden te werken, zodat er meer handelingsruimte wordt gecreëerd voor een systeembenadering en voor de inzet van ruilgronden. Het instrument Grip op Kwaliteit biedt mogelijkheden om kwalitatief goede natuur, die nu nog grenst aan het NNN, binnen de NNN-begrenzing te brengen. Daarvoor houden we ogen en oren open en hebben we nauw overleg met de beoordelingscommissie van provincie Fryslân. Zodat we kansen die zich hiervoor voordoen daadwerkelijk benutten. Ook bestaat de mogelijkheid om, onder voorwaarden, percelen uit de begrenzing te halen. Voor beide opties geldt dat het aantal hectares van de totale NNN-begrenzing gelijk blijft.

Inzetten op herstel van het water- en bodemsysteem

Een mogelijkheid die we aan het onderzoeken zijn is om in samenwerking met de agrarische sector in te zetten op herstel van het water- en bodemsysteem, wat een voorwaarde is voor een gezond ecosysteem. Dat doen we door een visie op landbouw en natuur te ontwikkelen die we vanuit NmdM uitdragen. Het doel daarvan is agrariërs te inspireren en ondersteunen bij keuzes in hun bedrijfsvoering en hen te helpen bewuste keuzes te maken ten gunste van het systeem. Hierbij hanteren we een laagdrempelige aanpak van kennisdelen, persoonlijke benadering en advisering. Waar het passend en relevant is kan NmdM werken met gebiedstafels en/of (mini)gebiedsprocessen. We denken met deze aanpak processen op gang te kunnen brengen die helpen natuur te realiseren.

Ruilgrond

Er is op dit moment (te) weinig ruilgrond beschikbaar of het ligt niet op de juiste plekken om het doelmatig in te zetten. Door gunstig gelegen ruilgronden beschikbaar te hebben, kunnen we beter en gericht in gesprek met grondeigenaren over de mogelijkheden. We onderzoeken hoe we dit proces kunnen verbeteren.

Vergoedingen

De inzet van regelingen en de hoogte van vergoedingen bepalen mede het succes van de realisatie van NNN, zoals het ANLB dat nu nog wordt ingezet op grond binnen de NNN-begrenzing. Zolang vergoedingen uit ANLB nog hoger zijn dan die uit SNL, zal weinig tot niet gekozen worden voor omvorming. We onderzoeken welke financiële mogelijkheden met betrekking tot deze beheerregelingen er zijn, of nog ontwikkeld kunnen worden om deelname te vergroten. Daarbij kijken we naar aanvullende mogelijkheden uit bestaande regelingen en subsidies.

Planning NmdM 2025 tot en met 2027

Q2-2025

- Verkenningen compleet
- Invulling nieuwe werkorganisatie: werving en selectie
- Inzet op prioritaire clusters om vlot tot resultaten te komen
- Uitwerking en uitvoering plannen

Q3-2025 t/m Q3-2026

- Planuitwerkingen per nader te bepalen gebied
- Uitvoering inrichtingsplannen
- Opstart gebiedsprocessen, waar dit nodig en gewenst is

Q4-2026 t/m Q4-2027

- Uitvoering plannen
- Uitvoering (mini)ruilverkavelingen
- Inrichten van daartoe aangewezen percelen

Meer weten?

Bezoek onze website, lees onze nieuwsbrieven en volg ons op onze socials.

Brédyk 30 / 9088 BX Wirdum / info@natuermeidemienskip.nl / www.natuermeidemienskip.nl